

Šlofar

Projekt sofinancira EU

Evropski kmetijski sklad
za razvoj podeželja
Evropska investira v podeželje

Lehmann

Therolf

Bakar

Bobaki

Kako se pri vas reče?

Hišna imena v naseljih Mevkuž, Podhom,
Poljšica pri Gorjah in Višelnica

Mafonjek

Stefanzhit

Čit

Šit

Bers

Selce

Kako se pri vas reče?

Hišna imena v naseljih Mevkuž, Podhom,
Poljšica pri Gorjah in Višelnica

Založile: Občina Radovljica, Občina Bled, Občina Gorje, Občina Kranjska Gora in Občina Žirovnica

Zbral in uredil: Klemen Klinar, RAGOR

Slikovno gradivo: Polde Kolman, Tomaž Bregant, arhiv Hribarjeve domačije

Oblikovanje: Jamaja - Maja Rostohar

Tisk: Medium Žirovnica

Naklada: 300 izvodov

Zgornje Gorje, december 2009

Za vsebino informacij je odgovoren izdajatelj. Organ upravljanja za Program razvoja podeželja RS za obdobje 2007-2013 je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Izdajatelj zaradi podatkov, pridobljenih preko ustnih virov, ne jamči za popolno pravilnost hišnih imen in ne odgovarja za morebitne tipkarske napake v besedilu in zapisu hišnih imen.

Za pomoč pri raziskovanju hišnih imen se zahvaljujemo sodelujočim domačinom, učencem OŠ Gorje in njihovima mentoricama, gorjanskemu župniku, g. Vladimirju Siliču in doc. dr. Jožici Škofic (ZRC SAZU).

Fotografija na naslovnici: Vhodna vrata domačije Pri Dorenku v Podhomu. (Foto: Klemen Klinar)

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6:373.23(497.452)

KAKO se pri vas reče?. Hišna imena v naseljih Mevkuž, Podhom, Poljšica pri Gorjah in Višelnica / [zbral in uredil Klemen Klinar ; slikovno gradivo Polde Kolman, Tomaž Bregant, arhiv Hribarjeve domačije]. - Radovljica : Občina ; Bled : Občina ; Gorje : Občina ; Kranjska Gora : Občina ; Žirovnica : Občina, 2009

ISBN 978-961-92805-1-5 (Občina Radovljica)

249687296

Uvod

Hišna imena označujejo domačije in pripadajoča polja, travnike, gozdove ter predvsem ljudi, ki na teh domačijah živijo. Ta "domača" imena so nastala iz potrebe po lažjem ločevanju domačinov med seboj in so se na domačijah obdržala kljub menjavi lastnikov in njihovih priimkov. Danes z opuščanjem kmetij in zamiranjem kmečkega življenja v vaseh hišna imena izginjajo iz vsakdanjega govora, vsa hišna imena večkrat poznajo le še starejši. Da bi preprečili njihovo izginotje, je bil v sklopu projekta "Kako se pri vas reče?" opravljen podroben pregled nekdanjih in današnjih hišnih imen v vaseh Mevkuž, Podhom, Poljšica pri Gorjah in Višelnica. Podatki za seznam hišnih imen, ki so objavljena v tej knjižici, so bili pridobljeni s pregledom zgodovinskih virov in na srečanjih s krajski obravnavanimi vasi. Zapisana hišna imena ponekod niso več v uporabi in zato ne označujejo današnjih hiš, temveč navedeni naslov le navaja lokacijo nekdanjega hišnega imena.

Pomen in izvor hišnih imen

Hišna imena so del naše kulturne dediščine. V njih se ohranja domače narečje in njegove krajevne govorne posebnosti. V razlagi hišnih imen se večkrat skrivajo tudi zanimive zgodovinske podrobnosti o kraju ali domačiji. Pomembna so tudi z vidika vzpodbujanja pripadnosti vaščanov domačiji in domačemu kraju.

Izvor hišnih imen je raznolik in marsikdaj ni več poznan. Hišna imena najpogosteje izvirajo iz:

- ledinskih imen (npr. Pri Gabrčneku - kmetija stoji Na Gabrcah),
- krajevnih imen (npr. Pri Bohincu - kmetijo je zgradil prišlek iz Bohinja),
- osebnih imen (npr. Pri Tomažku - po imenu Tomaž),
- priimkov (npr. Pri Pretnarju - na kmetiji se že več stoletij pišejo Pretnar),
- vzdevkov, ki so nastali na podlagi telesnih posebnosti ali duševnih lastnosti nosilca, iz imen živali, rastlin, značilnih jedi ipd. (npr. Pri Petelinu - iz poimenovanja živali, Pri Guharju - iz pridevnika *gluh*),
- poimenovanj za poklice in dejavnosti (npr. Pri Španu - na domačiji je nekdaj živel *župan*).

Zgodovinski zapisi

Zapisi hišnih imen v zgodovinskih virih nam potrjujejo, da je hišno ime v času nastanka tega vira že obstajalo. Zapis iz franciscejskega katastra je pridobljen iz Abece dnega seznama lastnikov zemljišč katarskih občin Poljšica (izdelan leta 1826) ter Višelnica in Podhom (oba iz leta 1827). V preglednici je naveden prepis, poševnica označuje, da hišnega imena v tem viru ni, ponekod je hišno ime nečitljivo. V Statusu animarum oziroma knjigi župljanov so hišna imena vodena kot posebna kategorija. V tabelah je navedeno hišno ime iz Statusa animarum župnije Gorje, ki je bil

voden v obdobju 1790-1905; posebej so označeni zapisi, ki so navedeni v statusu, ki je nastal okoli leta 1910.

Jezikoslovna pojasnila

Hišna imena je pomembno ohraniti v njihovi narečni obliki, zato so v tabelah imena navedena v dveh oblikah - narečni in poknjženi. Pri zapisu narečnega izgovora hišnega imena so uporabljena naglasna znamenja, ki povedo, kako je hišno ime

naglašeno in kakšen je naglašeni samoglasnik. Ostrivec označuje ozek in dolg glas (npr. répa, móka), strešica zaznamuje širok in dolg glas (npr. pêta, rôka), krativec pa širok in kratek glas (npr. kmèt, nastòp). Pri zapisu je uporabljen tudi znak za polglasnik "ə", ki ga izgovarjamo kot samoglasnik v besedah pes [pəs], vrtnar [vərtnáɾ]. Poknjžena oblika hišnega imena je prirejen zapis hišnega imena, zapisan z znaki slovenske abecede ter enotno končnico -u.

Razglednica Gorij, desno v ozadju Višelnica, poslana 1901. Vir: arhiv Polda Kolmana

Mevkuž

Hišna številka	Stara hišna št.	Franciscejski kataster 1827	Status animarum 1790-1905	Hišno ime narečno	Hišno ime poknjženo
2	20	/	Kobal	Pər Kobáv	Pri Kobavu
3	17	Zessar	Cesar	Pər Cesárjo	Pri Cesarju
4	16	Slamnekar	Zglavnekar	Pər Zgvávnekarjo	Pri Zgvavnekarju
5	15	Knak	Kenjak	Pər Knák	Pri Knaku
6	14	Ferjen	Ferjan	Pər Fərjáno	Pri Frjanu
7	18	/	Rožman	Pər Róžman	Pri Rožmanu
8	13	Vaver	Vauer	Pər Vávro	Pri Vavru
9	1	Moshitz	Možic	Pər Možíc	Pri Možicu
10	12	Jamer	Jamer	Pər Jámro	Pri Jamru
11	2	Thoman	Toman	Pər Tómano	Pri Tomanu
12	11	Widitz	Zaboden/Joža*	Pər Jóžneko	Pri Jožneku
13	24	/	Stari Komar*	Pər Samonét	Pri Samonetu
14	10	Poglajen	Poglajen	Pər Pogvájno	Pri Pogvajnu
15	3	Osmojen	Osmojen	Pər Osmojéno	Pri Osmojenu
17	5	Schumerzh	Zumerč	Pər Žúmərč	Pri Žumrču
18	/	/	/	Pər Métneko	Pri Metneku
19	21	/	Šuštarčik	Pər Šúštarčk	Pri Šuštarču
20	4	/	Vertunc	Pər Fərtúnc	Pri Frtuncu
21	6	Kaischouz	Kajžnjek	Pər Kájžneko	Pri Kajžneku
22	22	/	Andrejovec/Štorakelj*	Pər Štorákəlno	Pri Štorakelnu
23	19	/	Osenekar	Pər Osénekar	Pri Osenekarju
25	9	Markat	Markot	Pər Markót	Pri Markotu
26	7	Ternouz	Ternovec	Pər Tərnóvc	Pri Trnovcu
27	/	/	/	Pər Bájarjo	Pri Bajarju
29	8	Komar	Komar	Pər Komárjo	Pri Komarju

V Mevkužu je izvir, ki so ga domačini poimenovali Miklavževa voda. Ta voda naj bi bila še posebno zdrava in kvalitetna. Preden so zgradili korito, so

vodo zajemali iz šterne, ki je svoj nekdanji pomen izgubila, je pa še dobro vidna pod obzidjem. V širšem okolišu Gorij je bila ta voda zelo priznana. Tisti,

*Status animarum okoli 1910

ki so kuhali žganje, so ga mešali kar z neprevreto vodo, da so ga je pred končno uporabo umerili. Nedvomno pa

se ob koritu sredi vasi, ki nima več nekdanjega pomena, še danes brez skrbi lahko odžeja in oddahne popotnik.

Podhom

Hišna številka	Stara hišna št.	Franciscejski kataster 1827	Status animarum 1790-1905	Hišno ime narečno	Hišno ime poknjženo
3	4	Simouz	Zimovec	Pər Zímovc	Pri Zimovcu
4	5	neberljivo	Župan	Pər Špán	Pri Španu
5	6	Kodrass	Kodras	Pər Kodrás	Pri Kodrasu
6	7	Prettner	Pretnar	Pər Prétnarjo	Pri Pretnarju
7	55	/	/	Pər Cúndərč	Pri Cundrču
8	81	/	/	Pər Možíc	Pri Možicu
9	57	/	/	Pər Sírarjo	Pri Sirarju
10	8	Uretouz	Vretovec	Pər Orét	Pri Oretu
11	9	Sallacher**	Zalohar/Žalehar*	Pər Žáleharjo	Pri Žaleharju
12	11	Deschman	Dežman	Pər Déšman	Pri Dešmanu
13	10	Marouth	Marolt	Pər Márovť	Pri Marovtu
14	12	Guhar	Gluhar	Pər Gúharjo	Pri Guharju
16	13	Sliunik	Slivnik	Pər Slívnek	Pri Slivneku
17	22	/	Coklar	Pər Cókvarjo	Pri Cokvarju
19	14	Dornig	Dornik	Pər Dórənk	Pri Dorenku
20	15	Widitz	Vidic/Bidec*	Pər Bíc	Pri Biscu
21	16	/	Bregant	Pər Bregánt	Pri Bregantu
22	20	Dorezh	Doreč	Pər Doríc	Pri Doriču
23	17	Katesch	Katež	Pər Káteš	Pri Katešu
24	18	Billey	Belej	Pər Bélej	Pri Beleju
25	19	Kaishar	Kajžar	Pər Kájžarjo	Pri Kajžarju
27	21	Majouz	Matijovec	Pər Matíjovc	Pri Matijovcu
29	23	/	Benedik	Pər Bedeník	Pri Bedeniku
30	89	/	/	Pər Šívnek	Pri Šivneku
31	43	/	Dornikov Miha*	Pər Míh	Pri Mihi
34	60	/	/	Pər Megvò	Pri Megvu

**Hišno ime ni navedeno, samo priimek Sallacher.

Hišna številka	Stara hišna št.	Franciscejski kataster 1827	Status animarum 1790-1905	Hišno ime narečno	Hišno ime poknjženo
38	72	/	/	Pər Klínarjo	Pri Klinarju
40	71	/	/	Pər Blážo	Pri Blažu
42	58	/	Pri "Támerju"*	Pər Támarjo	Pri Tamarju
43	59	/	/	Pər Kanón	Pri Kanonu
44	41	/	Novi Kovar*	Pər Kovárjo	Pri Kovarju
45	33	Gaberzhnik	Gabršnek	Pər Gábərčnek	Pri Gabrčneku
46	/	/	/	Pər Bvážovc	Pri Bvažovcu
48	73	/	/	Pər Vórh	Pri Vorhu
56	42	/	Belarjeva vila*	Pər Belárjo	Pri Belarju
57	/	/	/	Pər Flájs	Pri Flajsu
58	34	neberljivo	Janež	Pər Ógrís	Pri Ogrisu
59	25	Leskouz	Leshovec	Pər Léskovc	Pri Leskovcu
63	26	Belley	Belej	Pər Bélej	Pri Beleju
64	27	neberljivo	Kovar	Pər Kovárjo	Pri Kovarju
65	35	Mrak	Mrak	Pər Mrák	Pri Mraku
66	37	Lenzhek	Lenček	Pər Lénčk	Pri Lenčku
67	38	neberljivo	Mežan	Pər Mežán	Pri Mežanu
68	28	Marouth	V Mlino/Pri Roku*	Pər Rók	Pri Roku
69	31	Uhan	Vuhan	Pər Uhán	Pri Uhanu
70	40	/	Remar*	Pər Rémarjo	Pri Remarju
/	24	neberljivo	Konjač	/	/
/	30	Knak	Kenjak	/	/
/	36	Bettetz	Betec	/	/

Nekoč, še preden so ljudje znali brati, so domačije za ločevanje orodja in druge lastnine uporabljale svoja hišna znamenja. Ta znamenja so bila pogosto vrezana v konce ročajev ročnega orodja, npr. sekir in cepinov.

Danes se hišnih znamenj spomni le še redko kdo. Pri Španu v Podhomu se je hišno znamenje v obliki smrekove vejice ohranilo in ga imajo vklesanega v vhodna vrata. Našli so ga tudi vklesanega v skalo na planini Podhomski Klek na mestu, kjer je davno nazaj stala koča.

*Status animarum okoli 1910

Domačija Pri Gabrčneku je svoje ime dobila po ledinskem imenu Na Gabrah, ker je bilo tu nekdanje veliko gabrove gmajne. Trenutno je to najstarejša hiša v Podhому. Po pripovedovanju

zdajšnjega lastnika naj bi bila zgrajena v obdobju gradnje Blejskega gradu. Ena izmed grajskih hčera se je omožila na kmetijo in graščak ji je zgradil hišo, ki stoji še danes.

Poljšica pri Gorjah

Hišna številka	Stara hišna št.	Franciscejski kataster 1826	Status animarum 1790-1905	Hišno ime narečno	Hišno ime poknjženo
2	44	/	Mejičar*	Pər Firkəlc	Pri Firkeljcu
4	39	/	Tonej	Pər Gobévarjo	Pri Gobevarju
5	1	Prettnar	Prettnar	Pər Pretnarjo	Pri Pretnarju
6	2	Hribar	Hribar	Pər Hribarjo	Pri Hribarju
7	3	Ternar	Ternar	Pər Tórnarjo	Pri Trnarju
8	4	Urea	Urevec	Pər Urévc	Pri Urevcu

Hišna številka	Stara hišna št.	Franciscejski kataster 1826	Status animarum 1790-1905	Hišno ime narečno	Hišno ime poknjženo
9	5	Gogalnek	Gogaljnek	Pər Gógalneko	Pri Gogalneku
10	6	Lenartezh	Lenartič	Pər Lénarčo	Pri Lenarču
11	7	Grogor	Spodnji Gregor	Pər Grogórjo	Pri Grogorju
13	8	Schoberl	Šoberl	Pər Šóbərno	Pri Šobrnu
14	10	Spendou	Špendal/Boštjan*	Pər Boštjáno	Pri Boštjanu
15	9	Grogor ta Zgorne	Zgornji Gregor/Langus*	Pər Lánguso	Pri Langusu
17	12	Thomaschek	Tomažek	Pər Tomaškò	Pri Tomažku
18	13	Kossem	Kosem	Pər Kòsmo	Pri Kosmu
19	15	Petschar	Pečar	Pər Pečárjo	Pri Pečarju
20	14	Schustar	Šuštar	Pər Šúštarjo	Pri Šuštarju
21	16	Klinar	Klinar	Pər Klínarjo	Pri Klinarju
22	40	/	Hlevar/Stojan*	Pər Stójco	Pri Stojcu
23	36	/	Klinarjeva pajštva/Kurej*	Pər Kúrejo	Pri Kureju
24	17	Ambroschitz	Ambrušek	Pər Omrúžo	Pri Omružu
25	18	Zundersch	Cunderč	Pər Cúndərčo	Pri Cunderču
26	11	Otaunek	Otavnik	Pər Otávənkò	Pri Otavenku
27	33	/	Žlebija/Žlepač*	Pər Žlepáčo	Pri Žlepaču
30	32	Maretnek	Marjetnek	Pər Marétneko	Pri Maretneku
31	31	/	Mauern/Pri Jeri*	Pər Jérčneko	Pri Jerčneku
32	30	/	Bobek	Pər Bopkò	Pri Bobku
33	29	Stazar	Štamcar	Pər Štáncarjo	Pri Štancarju
34	34	Mauern	Mavern	Pər Mávərno	Pri Mavrnu
35	27	Dollenz	Dolenjec	Pər Doléncò	Pri Dolencu
36	28	/	Komar	Pər Komárjo	Pri Komarju
37	26	Zessar	Cesar	Pər Cesárjo	Pri Cesarju
38a	24	Jerneizhek	Jernejček	Pər Jernáčo	Pri Jernaču
39	23	Kosu	Kozel	Pər Kòzvo	Pri Kozvu
40	22	Miklou	Miklav	Pər Məkváv	Pri Mektivu
42	21	Zhulouz	Čulovec/Čuln*	Pər Čúlno	Pri Čulnu
43	19	Lanzinger	Voncigar	Pər Vónčgarjo	Pri Vončgarju
44	35	/	Putek	Pər Pútco	Pri Putku

*Status animarum okoli 1910

Hišna številka	Stara hišna št.	Franciscejski kataster 1826	Status animarum 1790-1905	Hišno ime narečno	Hišno ime poknjženo
45	38	/	Tauf pod skalo	Pər Táufo	Pri Taufu
46	43	/	Tabrovec*	Pər Potábrovco	Pri Potabrovcu
47	/	/	/	Pər Jánovco	Pri Janovcu
48	42	Sernouz	Podrobar/Petelinček*	Pər Petelíno	Pri Petelinu
49	41	/	Fužinc	Pər Fəržínco	Pri Fržincu
50	25	Borstnar	Borštar	Pər Bóštarjo	Pri Boštarju
51	47	/	Zabošk*	Pər Zabôšk	Pri Zabošku
52	/	/	/	Pər Polájnarjo	Pri Polajnarju
56	/	/	/	Pər Móđico	Pri Modicu
57	37	/	Pri Marjeti	Pər Koléncó	Pri Kolencu
58	20	Tratouz	Zatratovec	Pər Trátovco	Pri Tratovcu
65	45	/	Preželj*	Pər Prézəłno	Pri Preželjnu

Zagotovo je najstarejša "hiša" na Poljšici Poglejska cerkev, skalni spodmol nad vasjo, pomembno arheološko najdišče v slovenskem merilu. Jama je bila najstarejša naselbina na območju Poljšice, najbrž tudi eno najstarejših bivališč pračloveka v današnjem blejskem kotu. Z izkopavanji v jami je dokazano, da so bili prvi prebivalci jame v pozni ledeni dobi, 10–12 tisoč let pred Kristusom, najbrž lovci, ki so jo sprva poseljevali samo sezonsko. Morda je svoje ime dobila tudi zaradi obredov, ki so se vršili v njej - zgodnjekrščanskih, povezanih s pokristjanjevanjem, ali celo starosvetnih. Na prejšnjo misel napeljuje tudi hišno ime ene izmed najbližjih hiš v bližini ob studencu, to je Pri Taufu. Taufer v nemščini namreč pomeni krstnik.

Stara fotografija Hribarjeve hiše iz 50-ih let prejšnjega stoletja. Vir: arhiv Hribarjeve domačije

Razglednica domačije Pri Tratovcu na Zatrati, poslana 1955. Vir: arhiv Tomaža Breganta

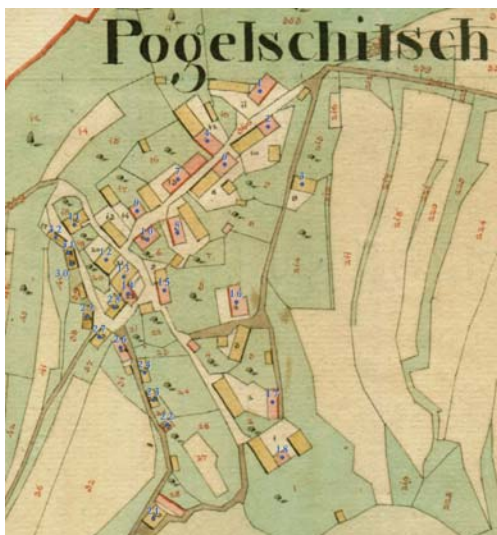
Višelnica

Hišna številka	Stara hišna št.	Franciscejski kataster 1827	Status animarum 1790-1905	Hišno ime narečno	Hišno ime poknjženo
1	15	/	Metnikov*	Pər Mətnek	Pri Metneku
2	5	/	Grobljar	Pər Gróbljarjo	Pri Grobljarju
3	6	Novak	Novak	Pər Nováko	Pri Novaku
4	4	Ferzhek	Ferček	Pər Fərčkò	Pri Frčku
5	7	Vouk	Vovk	Pər Vóko	Pri Voku
6	3	Schuegel	Žvegelj	Pər Žvėgəlno	Pri Žvegeljnu
7	14	/	Podvrtnik	Pər Náco	Pri Nacu
9	1	Poglajen	Poglajen	Pər Pogvájno	Pri Pogvajenu
10	2	Rejazuz	Rijavec	Pər Ərjávç	Pri Rjavcu
11	8	Schoklitsch	Šoklič	Pər Šókəlčò	Pri Šokelču
12	9	Firkelz	Firtelc	Pər Firkəlçò	Pri Firkeljcu
13	11	/	Rebrovec	Pər Rébro	Pri Rebru
14	10	Krist	Krišt	Pər Krišto	Pri Krištu
15	12	Dollinar	Dolinar	Pər Dolinarjo	Pri Dolinarju
18	16	/	Ovsenekar*	Pər Osėnekarjo	Pri Osenekarju
19	13	Sadneg	Zadnek	Pər Zádneko	Pri Zadneku

K ravje zvonce so vsaj že od 18. stoletja naprej kovali v okolici Gorij, predvsem v vaseh Višelnica in Mevkuž, kjer je bilo njihovo izdelovanje prava domača kovinska obrt. Zvonce vseh velikosti so delali iz pločevine, ki so jo tanjšali s kovanjem,

nato so jih z neti spojili in končno še oblili z medenino, da so dobili prijeten glas in da so bili odporni proti rji. Iz Gorij so zvonce razpečavali po vsej Kranjski. Nazadnje so se z zvončarstvom ukvarjali Pri Jamru v Mevkužu in Pri Pogvajnu na Višelnici.

*Status animarum okoli 1910

...nekoč in danes ...

Zgoraj: Izsek karte franciscejskega katastra za katastrsko občino Poljšica (SI ARS 176, k. o. Poljšica) iz leta 1826 z delom naselja Poljšica z vpisanimi starimi hišnimi številkami.

Spodaj: Izsek digitalnega letalskega posnetka dela naselja Poljšica z vpisanimi hišnimi številkami, ki nosijo hišno ime, leto 2006. Vir: Občina Gorje